

อุปลักษณ์เชิงรูปธรรม (Ontological Metaphor) ในภาษาไทย

An Ontological Metaphor in Thai

ปาไลตา ผลประดับเพชร¹

Palita Phonpradapphet

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Program of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนออุปลักษณ์เชิงรูปธรรม (ontological metaphor) ที่ปรากฏในภาษาไทยที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยศึกษาจากกรอบแนวคิดของเลคอฟฟ์และจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) เรื่อง “อุปลักษณ์วัตถุ-สสาร” (entity and substance metaphor) และ “อุปลักษณ์พื้นที่บรรจุ” (container metaphor) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ข้อมูลภาษาไทยที่เกิดขึ้นจริงซึ่งได้รวบรวมไว้ในโปรแกรม Thai Concordance

จากการศึกษาอุปลักษณ์วัตถุ-สสาร (entity and substance metaphor) ที่พบในภาษาไทย สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มใหญ่ ได้แก่ อุปลักษณ์วัตถุสิ่งของ อุปลักษณ์ตึก อุปลักษณ์เชือก อุปลักษณ์สะพาน และอุปลักษณ์น้ำ

(1) อุปลักษณ์วัตถุสิ่งของ จำแนกเป็นอุปลักษณ์ได้เป็น [ภาชนะ คือ วัตถุสิ่งของ] [ความผิด คือ วัตถุสิ่งของ] [ความลับ คือ วัตถุสิ่งของ] [อธิปไตย คือ วัตถุสิ่งของ] [โอกาส คือ วัตถุสิ่งของ] [อำนาจ คือ วัตถุสิ่งของ] [ความรู้ คือ วัตถุสิ่งของ] [ศักดิ์ศรี คือ วัตถุสิ่งของ] [ตำแหน่ง คือ วัตถุสิ่งของ] (2) อุปลักษณ์ตึก จำแนกเป็นอุปลักษณ์เป็น [สถิติ คือ ตึก] [เรตติ้ง คือ ตึก] (3) อุปลักษณ์เชือก พบมีอุปลักษณ์ [ปัญหา คือ เชือก] [สัมพันธ์ไมตรี คือ เชือก] (4) อุปลักษณ์สะพาน พบมีอุปลักษณ์ [ความสัมพันธ์ คือ สะพาน] และ (5) อุปลักษณ์น้ำ พบมีอุปลักษณ์ [อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด คือ น้ำ]

ส่วนอุปลักษณ์พื้นที่บรรจุ (container metaphor) จำแนกเป็นอุปลักษณ์ได้เป็น [ชีวิต คือ พื้นที่บรรจุ] [เวลา คือ พื้นที่บรรจุ] [สายตา คือ พื้นที่บรรจุ] [สมอง คือ พื้นที่บรรจุ] และ [จิตใจ คือ พื้นที่บรรจุ]

การศึกษานี้จะแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยรับรู้-เข้าใจสรรพสิ่งที่เป็นนามธรรมซึ่งทำความเข้าใจได้ยาก โดยอาศัยประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมซึ่งทำความเข้าใจได้ง่ายกว่า

คำสำคัญ : อุปลักษณ์, อุปลักษณ์เชิงรูปธรรม, อุปลักษณ์วัตถุ-สสาร, อุปลักษณ์พื้นที่บรรจุ

Abstract

This article aimed to study ontological metaphor as appeared in the Thai daily usage, the framework of which was derived from the work of Lakoff and Johnson entitled ‘entity and substance metaphor and container metaphor’. The data used for this study was the Thai lexicon that collected in the Thai Concordance program. According to the data, entity and substance metaphor could be categorized to several groups, namely, material metaphor, building metaphor, string metaphor, bridge metaphor and water metaphor. (1) In terms of material metaphor, there were conceptual

metaphors, namely, [Undertaking is Material] ; [Mistake is Material] ; [Secret is Material] ; [Sovereignty is Material] ; [Opportunity is Material] ; [Power is Material] ; [Knowledge is Material] ; [Dignity is Material] ; [Position is Material]. (2) Building metaphor which consisted of conceptual metaphors namely [Statistic is Building]; [Rating is Building]. (3) String metaphor which consisted of conceptual metaphors namely [Trouble is String]; [Relation is String]. (4) Bridge Metaphor which consisted of concept, namely, [Relation is Bridge]. (5) Water Metaphor which consisted of conceptual metaphors, namely, [Emotion/ Sentiment is Water]. In terms of container Metaphor, there were several conceptual Metaphors namely [Life is Container]; [Time is Container] ; [Eyesight is Container]; [Brains is Container]; [Mind is Container]. This study showed that Thai language user perceived and understood abstract objects, which were complicated to comprehend through experiences of the concrete objects, which were easier to understand.

Keywords : metaphor, ontological metaphor, entity and substance metaphor, container metaphor
ความนำ

“อย่าปล่อยให้โอกาสหลุดลอย”
“เธอเข้ามาในชีวิตของฉัน”

ถ้อยคำดังกล่าวเป็นถ้อยคำที่เราใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติ ไม่รู้สึกรู้ว่ามี การเปรียบเทียบสิ่งใดกับสิ่งใด แต่แท้จริงแล้ว เรามักอาศัยคุณสมบัติของบางสิ่งมาทำความเข้าใจบางสิ่งที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน แต่อยู่คนละวงความหมายกัน อาทิ จากตัวอย่างถ้อยคำแรก มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของวัตถุซึ่งจับต้องครอบครองได้ มาใช้กับ “โอกาส” ซึ่งเป็นสิ่งที่จับต้องทางกายภาพไม่ได้

หรือในตัวอย่างที่สอง เราได้สมมติให้ “อดีต” ซึ่งเป็นนามธรรมสามารถทำกริยา “สอน” ได้เช่นเดียวกับมนุษย์ จะเห็นได้ว่าได้มีการถ่ายโอนคุณสมบัติบางประการของสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายกว่า เป็นรูปธรรมมากกว่ามาอธิบายหรือทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นามธรรมอย่าง “อดีต” เราเรียกกระบวนการนี้ว่า กระบวนการอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ (metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยที่สิ่งที้นำมาเปรียบนั้นมาจากวงความหมายต่างกัน (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2542) โดยเรียกสิ่งที่เป็นต้นแบบในการเปรียบเทียบว่า “สิ่งเปรียบเทียบ” หรือ “แบบเปรียบเทียบ” (Source domain) และเรียกสิ่งที่ถูกนำไปเปรียบเทียบว่า “สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ” (target domain) โดยสิ่งที่เป็น “แบบเปรียบเทียบ” นั้นจะมีความเป็นรูปธรรมชัดเจนมากกว่า “สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ” ซึ่งโดยมากมักจะเป็นนามธรรม อุปลักษณ์บางอย่างถูกใช้บ่อยจนไม่รู้สึกรู้ว่ามี การเปรียบเทียบ หรือมีการถ่ายโอนคุณสมบัติแก่กัน เช่น “ขอโอกาส” “ฉวยโอกาส” “ให้โอกาส” จากถ้อยคำอุปลักษณ์¹ ดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของ “สิ่งมีค่า” ไปยัง “โอกาส” สะท้อนโมโนอุปลักษณ์² ของผู้ใช้ภาษาว่า “โอกาส” เป็นวัตถุที่ควรค่าแก่การครอบครอง รักษา ซึ่ง เลคอฟฟ์ และ จอนห์สัน (Lakoff and Johnson, 1980 : 25-33) เรียกอุปลักษณ์แบบนี้ว่า อุปลักษณ์เชิงรูปธรรม หรือ “ontological metaphor”³

อุปลักษณ์เชิงรูปธรรม (Ontological metaphor) หมายถึง อุปลักษณ์ที่ “สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ” (target domain) เป็นสิ่งนามธรรม เช่น กิจกรรม อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด แต่ถูกแทนด้วย “แบบเปรียบเทียบ” (source domain) ที่เป็นรูปธรรม เช่น วัตถุ สสาร สิ่งบรรจุ

อุปลักษณ์เชิงรูปธรรม (Ontological metaphor) ตามแนวคิดเลคอฟฟ์และจอนห์สัน (อ้างแล้ว, 1980) กล่าวถึงอุปลักษณ์ชนิดนี้โดยแบ่งเป็น 2 จำพวกกว้าง ๆ ได้แก่ อุปลักษณ์วัตถุ-สสาร (entity and substance metaphor) เป็นอุปลักษณ์ที่ “สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ” ซึ่งเป็นนามธรรมถูกนำเสนอราวกับว่าเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็น สัมผัสได้ทางกายภาพ ซึ่งอาจหมายถึง วัตถุ, สิ่งของ, สสาร หรือกระทั่ง

¹ ถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) หมายถึง รูปภาษาแสดงการเปรียบเทียบที่สะท้อนโมโนอุปลักษณ์

² โมโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphors) หมายถึง ชุดความคิดหรือโมโนทัศน์ของมนุษย์ที่สะท้อนการเปรียบเทียบนั้นอย่างเป็นระบบ

³ ตรงกับคำว่าอุปลักษณ์เชิงรูปธรรม (วิลาวัลย์ วิษณุเวคิน, 2550)

มนุษย์ ฯลฯ และอุปลักษณ์พื้นที่บรรจุ (container metaphor)⁴ หมายถึง สิ่งปิดล้อม, พื้นที่ปิดล้อม, ภาชนะ ฯลฯ เป็นอุปลักษณ์ที่ “*สิ่งที่ถูกเปรียบ*” ถูกนำเสนอในฐานะสิ่งที่สามารถบรรจุ, รองรับเก็บกัก, เติมเต็ม, บรรจุ ฯลฯ สิ่งต่างๆ ได้ (อ้างแล้ว, 1980 : 29–30, 51)

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า การใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาไทยมีถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทนี้จำนวนมาก กล่าวคือ มีการนำเอาประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่จับต้องได้มาใช้กับสิ่งที่จับต้องไม่ได้ บางครั้งไม่สามารถมองเห็นการถ่ายโอนคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งมายังสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน เช่น “*เขาโยนภาระให้ลูกน้องเสมอ*” “*คณะรัฐบาลชุดนี้ยึดครองอำนาจมาหลายปี*” “*ฉันต้องการคลี่คลายปัญหานี้ด้วยตัวเอง*” ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจรวบรวมและจัดหมวดหมู่ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์เชิงรูปธรรม (ontological metaphor) ในภาษาไทย โดยมุ่งศึกษาเฉพาะอุปลักษณ์แบบขนบ (conventional metaphor) คือ อุปลักษณ์ที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวันจนไม่รู้สึกรู้ถึงการเปรียบเทียบ โดยเก็บข้อมูลจากภาษาที่ใช้จริงในภาษาไทย ทั้งภาษาพูดและภาษาที่ใช้จริงในชีวิตประจำวันทั้งหมดจากโปรแกรม Thai Concordance ซึ่งเป็นคลังข้อมูลภาษาไทยที่รวบรวมตัวอย่างของการใช้ภาษาไทยที่เกิดขึ้นจริง ข้อมูลภาษาที่สามารถสืบค้นได้มีหลากหลาย เช่น ข้อมูลภาษาเฉพาะทาง ภาษาไทยถิ่น ข่าว บทความทั่วไป นิตยสาร สารคดี ภาษาเก่า บทความวิชาการ กฎหมาย

อุปลักษณ์วัตถุ-สสาร (entity and substance metaphor) : การทำความเข้าใจสรรพสิ่งราวกับว่ามองเห็น สัมผัสได้

อุปลักษณ์วัตถุ-สสาร (entity and substance metaphor) เป็นอุปลักษณ์ที่มโนทัศน์ของ “*สิ่งที่ถูกเปรียบ*” ซึ่งเป็นนามธรรมถูกนำเสนอราวกับว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็น สัมผัสได้ทางกายภาพ เช่นเดียวกับวัตถุสิ่งของ สสาร ทั้งๆ ที่ความจริงแล้วสิ่งเหล่านั้นเป็นนามธรรม

จากการเก็บข้อมูลจากโปรแกรม Thai concordance เพื่อศึกษาอุปลักษณ์ที่พบในภาษาที่ใช้ใน

ชีวิตประจำวัน พบว่ามีการถ่ายโอนคุณสมบัติของ “*วัตถุสิ่งของ*” (material) ไปใช้ทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากเป็นนามธรรม เช่น ภาระ ความผิด ความลับ อธิปไตย โอกาส ความรู้ ศักดิ์ศรี อำนาจ ตำแหน่ง สถิติ เรทติ้ง ปัญหา ความสัมพันธ์ ฯลฯ จากการรวบรวมถ้อยคำอุปลักษณ์สามารถจัดหมวดหมู่อุปลักษณ์ได้หลากหลาย ได้แก่

1) อุปลักษณ์วัตถุสิ่งของ 2) อุปลักษณ์ตึก 3) อุปลักษณ์เชือก 4) อุปลักษณ์สะพาน 5) อุปลักษณ์น้ำ ดังนี้

1) อุปลักษณ์วัตถุสิ่งของ

อุปลักษณ์วัตถุสิ่งของ ในที่นี้หมายถึง อุปลักษณ์ที่มโนทัศน์ของ “*สิ่งที่ถูกเปรียบ*” ซึ่งเป็นนามธรรมถูกนำเสนอราวกับว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็น สัมผัสได้ทางกายภาพ เช่นเดียวกับวัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็น “*แบบเปรียบ*” จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า มีถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นำเอาประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่ เป็นรูปธรรมอย่าง “*วัตถุ*” ไปใช้กับสิ่งที่มองเห็นและสัมผัสเชิงกายภาพได้ยากกว่าอย่าง สถานการณ์ เหตุการณ์ กิจกรรม อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด จากการศึกษา พบมโนอุปลักษณ์หลายชนิด ดังนี้

[ภาระ คือ วัตถุสิ่งของ] ดังตัวอย่างถ้อยคำ

อุปลักษณ์

- “*เลิศรัตน์*” คำนขึ้นภาษีน้ำมัน *โยนภาระ*ให้ประชาชน
- *จี-20* ซัมมิต *ปิดภาระ*ให้ประเทศยากจน
- คุณคิดว่าวินโดว์7จะลงเอยเหมือนวิสต้าหรือ *ไม่* เราจะ*ทิ้งภาระ*ให้ผู้บริโภคอีกหรือป่าว
- *มาตรการลดภาระ*ค่าครองชีพของประชาชน โดยปกติแล้วคำว่า โยน, ปิด, ทิ้ง, ลด, แยก ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะสิ่งของที่ไม่เป็นที่ต้องการ เช่น โยนของทิ้ง, ปิดสวaze, ทิ้งสิ่งปฏิญญา, ลดขยะ แต่จากถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของไปยัง “*ภาระ*” เป็นการสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า “*ภาระ*” เป็น “*วัตถุสิ่งของ*” ไร้ค่า

[ความผิด คือ วัตถุสิ่งของ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์

⁴ ดูเพิ่มเติมใน อ้างแล้ว, 1980 : 29–30, 51

- สู่เทพปิดโยนความผิดนบุดให้รัฐบาลชุดก่อน
- "แพท"ปรี๊ดแตกนักข่าวยึดเยียดความผิด!
- หนังสือ ความตึงยามย่อมลบล้างความผิด

พลาด

- 'สุวโรช' ดิง 'รัฐบาล' อย่าเปียงประเด็น เพื่อล้างความผิดกรณี 'CTX'

โดยปกติแล้วคำว่า โยน, ยึดเยียด, ลบ, ล้าง ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะสิ่งของที่ไม่เป็นที่ต้องการ เช่น โยนของทิ้ง, ยึดเยียดยาบ้าให้กับผู้ต้องหา, ลบคำผิด, ล้างสิ่งสกปรก เป็นต้น แต่จากถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของไปยัง "ความผิด" สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า "ความผิด" เป็นสิ่งของที่ไม่มีความต้องการ

[ความลับ คือ วัตถุสิ่งของ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ

- ผู้หญิงโดยเฉลี่ยไม่สามารถเก็บความลับได้ยาวนานเกินกว่า 47 ชั่วโมง
- ระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ

- วิศวกรปลอมตัวมาขโมยความลับทางการค้า
- พม่าสั่งประหาร 2 ข้าราชการ ฐานขายความลับ

โดยปกติแล้วคำว่า เก็บ, รักษา, ขโมย, ขาย ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะสิ่งของที่มีค่าซึ่งเป็นที่ต้องการ ดังตัวอย่างถ้อยคำเก็บเงิน, รักษาหนังสือ, ขโมยสินค้า, ขายทอง เป็นต้น แต่จากถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะ "สิ่งมีค่า" ไปยัง "ความลับ" ซึ่งสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า "ความลับ" เป็นวัตถุสิ่งของที่มีค่า

[อธิปไตย คือ วัตถุสิ่งของ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ

- พันธมิตรฯ เมืองฟอซุนฯ เตรียมยกทีมร่วมทวงคืนอธิปไตยเหนือเขาพระวิหาร
- ยังมีชาวไทยใหญ่ส่วนหนึ่งที่ยังคงทวงแหวนอธิปไตยเหนือดินแดนของตน
- คลี่คลายการปะทะที่เขาพระวิหาร รักษาอธิปไตยด้วยสันติวิธี

โดยปกติแล้วคำว่า ทวงคืน, ทวงแหวน, รักษา ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม สัมผัสได้ทางกายภาพอย่างวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะสิ่งของที่มีค่า เป็นที่ต้องการ เช่น ทวงหนี้, ทวงแหวนของรัก, รักษาของ เป็นต้น แต่จากถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่ามีการถ่ายโอนคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะ "สิ่งมีค่า" ไปยัง "อธิปไตย" เป็นการสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า "อธิปไตย" เป็นสิ่งควรค่าแก่การรักษา

[โอกาส คือ วัตถุสิ่งของ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ

- "คว้าโอกาสให้ถูกจังหวะ" เคล็ดสำคัญเจาะตลาดอีเบย์
- คนฉลาดคือคนที่ไม่ปล่อยโอกาสให้หลุดลอยไป
- แบ่งปันโอกาสแก่เด็กยากไร้ "ทำบุญวันเกิด" เพื่อคุณภาพชีวิตเด็กไทย
- ไทยจะฉกฉวยโอกาสอย่างไร เมื่อเอเชียกลับมาผงาดอีกครั้ง

โดยปกติแล้วคำว่า คว้า, ปล่อย, แบ่งปัน, ฉกฉวย ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะสิ่งของที่มีค่า เป็นที่ต้องการ เช่น แบ่งปันของใช้, คว้ารางวัล, ฉกฉวยของมีค่า ฯลฯ จากถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่ามีการถ่ายโอนคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะ "สิ่งมีค่า" ไปยัง "โอกาส"

[อำนาจ คือ วัตถุสิ่งของ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ

- CNN เผยหญิงจะเป็นผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจโลก
- ผู้ถือครองอำนาจรัฐรุ่นใหม่ ๆ ในหลายประเทศยังคงต้องการอนุรักษ์อุดมการณ์เก่าแก่
- เค้กรัฐประหารแย่งอำนาจประชาชน
- สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด"
- ผู้ที่ยึดอำนาจ จะต้องมีคำตอบชัดเจนให้ประชาชน
- นักวิเคราะห์หอกมาวิจารณ์ว่าการเลือกตั้งยังคงเป็นการใช้เงินช่วงชิงอำนาจ

โดยปกติแล้วคำว่า กุม, มอบ, ถือครอง, ยึด, ยึดครอง, ช่วงชิง, แย่ง ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็น

รูปธรรมอย่างวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะสิ่งของที่มีค่า เป็นที่ต้องการ เช่น มอบของขวัญ, ถวายเครื่องที่ดิน, ชิงทรัพย์, ยึดบ้าน, ทรัพย์สินในครอบครอง ฯลฯ แต่จากถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าว สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า “อำนาจ” เป็นสิ่งของมีค่า

[ความรู้ คือ วัตถุสิ่งของ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ

- เทคนิคการ**กอบโกยความรู้**และแสวงหาผลประโยชน์จากบันทึกที่ประทับใจ
- โครงการ**ให้ความรู้**แก่ประชาชนเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการจัดซื้อจัดจ้าง
- **ขอความรู้**เรื่องโลสมเกาหลีคะ
- ผมรู้สึกดีใจมากครับ ที่ได้มีส่วนในการ **มอบความรู้**ให้กับเยาวชน

โดยปกติแล้วคำว่า กอบโกย, มอบ, ให้, ได้รับ, ขอ ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างวัตถุสิ่งของ โดยเฉพาะสิ่งของที่มีค่า เป็นที่ต้องการ เช่น ให้ของขวัญ, ได้รับรางวัล, กอบโกยเงินทอง, ขอบทาน ฯลฯ แต่จากถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของ “สิ่งมีค่า” ไปยัง “ความรู้” สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า “ความรู้” เป็นสิ่งวัตถุสิ่งของที่มีคุณค่า มีราคา

[ศักดิ์ศรี คือ วัตถุสิ่งของ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ

- ถึงเงินจะดลบันดาลให้คุณได้ทุกอย่าง แต่เงินไม่สามารถ**ซื้อศักดิ์ศรี**ได้
- อย่า**แลกศักดิ์ศรี** เพียงเพื่อการได้มาซึ่งชื่อเสียง
- "เฉลิมชัย" ลั่น!! **ไม่ขายศักดิ์ศรี**คนประจวบฯ แลกเก้าอี้ รมต.
- อภิสัทธา ยันท่าทีของรัฐบาลที่มีต่อเขมร **เพื่อรักษาศักดิ์ศรี**และผลประโยชน์ของไทย

โดยปกติแล้วคำว่า แลก, ซื้อ, ขาย, เสีย, รักษา ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างวัตถุสิ่งของ โดยเฉพาะสิ่งของที่มีค่า เป็นที่ต้องการ เช่น แลกเงิน, ซื้อสินค้า, ขายทอง, เสียทรัพย์ ฯลฯ แต่จากถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าวนี้ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า “ศักดิ์ศรี” เป็นสิ่งมีค่า ควรรักษาไว้ในครอบครอง

[ตำแหน่ง คือ วัตถุสิ่งของ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ

- มาดริดขากลิ้งถึงข่าวที่บอกว่าดานิเอเล่ เด รอสซีจะเข้ามา**แย่งตำแหน่ง**ของเขาไปในฤดูกาลหน้า
- กลีกรไทยตั้งเป้าปี 53 **ยึดตำแหน่งผู้นำธุรกิจ** ตลาดทุนต่อเนื่อง
- เกาหลีใต้**ครองตำแหน่ง**ผู้ผลิตยานยนต์รายใหญ่อันดับ 5 ของโลกเป็นที่ 5
- กลอเรีย มาคาปากัล อาร์โรโย ของฟิลิปปินส์ ยื่นใบสมัคร**ชิงตำแหน่ง**วุฒิสมาชิก

โดยปกติแล้วคำว่า แย่ง, ชิง, ยึด, ครอง ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างสิ่งของที่มีค่า เป็นที่ต้องการ เช่น แย่งสมบัติ, ยึดบ้าน, ชิงทรัพย์ แต่จากถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของ “สิ่งมีค่า” ไปยัง “ตำแหน่ง” สะท้อนมโนทัศน์ว่า “ตำแหน่ง” เป็นสิ่งของที่มีค่า ควรรักษา และแย่งชิง

2) อุปลักษณดีก

อุปลักษณดีก เป็นอุปลักษณที่มีมโนทัศน์ของสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นสิ่งจับต้องไม่ได้ เช่น “สติ” “เรทติ้ง” ถูกนำเสนอราวกับว่าเป็นสิ่งจับต้องได้ โดยจะเห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณต่าง ๆ เช่น สร้าง, ทูบ, ทำลาย, ถล่ม ฯลฯ มาใช้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมเหล่านั้น จากการรวบรวมและศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ พบตัวอย่างมโนอุปลักษณ ดังนี้

- [สติ คือ ดีก]** ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ
- อวดาร" **ทำลายสติ** ทำรายได้สูงสุดในเมืองไทย
 - ไทย**ทูบสติ**โลกเมืองเปียร์ มหกรรมค้นหาคู่รัก
 - โรเจอร์ เฟเดอเรอร์ **ได้สร้างสติ**ใหม่ขึ้นอีกหลังจากคว้าแชมป์ออสเตรเลีย โอเพน
 - เดอะ โฮสต์ **ถล่มสติ**หนังทุกเรื่องในเกาหลี 5 สัปดาห์ 100 ล้าน US
- [เรทติ้ง คือ ดีก]** ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ
- ซูเปอร์โบว์ล**ทูบเรทติ้ง**ทีวี
 - CEO ใต้ผ่านสื่อ **ย่ำรายการ AF5 เรทติ้งถล่ม**หลาย ทะลุทุก Season!
 - เรื่องชู้สาว **อย่าหวังสร้างเรทติ้ง**

โดยปกติแล้วคำว่า ทำลาย, ทบ, ถล่ม, สร้าง ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างอาคาร สถานที่ เช่น ทบตึก, สร้างอาคาร, ห้างถล่ม เป็นต้น แต่จากถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของ “ตึก” ไปยัง “สถิติ” และ “เรตติ้ง” เป็นการสะท้อนทัศนคติของผู้ใช้ภาษาว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถสร้างและทำลายได้

3) อุปลักษณ์เชือก

อุปลักษณ์เชือก เป็นอุปลักษณ์ที่มีทัศนคติของสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นสิ่งจับต้องไม่ได้ ถูกนำเสนอราวกับว่าเป็นสิ่งที่จับต้องได้ คือ “เชือก” โดยจะเห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ต่างๆ เช่น แก้ว, คลี่, คลาย, ยุ่งเหยิง, ตัด ฯลฯ มาใช้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมนั้นๆ จากการรวบรวมและศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ พบตัวอย่างมีโนอุปลักษณ์ ดังนี้

[ปัญหา คือ เชือก] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์

- ทุกซอกทุกมุม กับ N93i คลี่คลายปัญหาที่

หลายคนสงสัย

- ฝ่ายยุทธศาสตร์ การบินไทย (2) เบื้องหลัง

ต้นตอปัญหายุ่งเหยิง

• รมต.ถาวร แจกโฉนดที่ดิน คลายปมปัญหาที่ดินรอบเขาบูโด

• “สายป่าน” ไม่รับงาน ตัดปัญหาสัญญา “โกโก้” พร้อมแผนพฤติกรรมอีกฝ่าย

- สามารถ แก้ปัญหไปได้แล้วหนึ่งเปลาะ

[สัมพันธ์ไมตรี คือ เชือก] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์

• ซึ่งองค์ดาโลลามะประกาศ ตัดสัมพันธ์กับไต้หวันในตอนนั้น

- คลอดแบ่งในน้ำ สานสัมพันธ์แม่-ลูก
- ธุรกิจ 5 บริษัท สัมพันธ์โยงโยเป็นญาติพี่น้องกันหรือไม่

• “อู๋ตัง” & “โซบะ” สายสัมพันธ์ แห่งความยืนยาว

• เขาเชื่อว่าคนอเมริกันจำนวนมากต้องการ ผูกมิตรกับคนเกาหลีเหนือ

• ผู้ปกครอง...จะต้อง ผูกไมตรีกับท้าวพระยาต่างประเทศผู้มีความฉลาด...

โดยปกติแล้วคำว่า แก้ว, ปม, เปลาะ, คลี่, คลาย, ยุ่งเหยิง, ตัด, สาน, โยง, สาย, ผูก, ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับ

สิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างที่มีลักษณะเป็นเกลียวอย่าง “เชือก” จากข้อมูลตัวอย่างภาษาจะเห็นว่ามีการถ่ายโอนคุณสมบัติจาก “เชือก” ไปยัง “ปัญหา” และ “สัมพันธ์ไมตรี” เป็นการสะท้อนทัศนคติของผู้ใช้ภาษาว่า สิ่งเหล่านี้คือเส้นใยที่ถูกนำมาพันเกลียว สำหรับผูกหรือมัด แต่ก็สามารถคลาย หรือ ตัดออกได้

4) อุปลักษณ์สะพาน

อุปลักษณ์สะพาน เป็นอุปลักษณ์ที่มีทัศนคติของสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นสิ่งจับต้องไม่ได้ ถูกนำเสนอราวกับว่าเป็นสิ่งที่จับต้องได้ คือ “สะพาน” โดยจะเห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ต่างๆ เช่น เชื่อม, ขาด, ตัด, ต่อ ฯลฯ มาใช้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมนั้นๆ จากการรวบรวมและศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ พบเพียงตัวอย่างมีโนอุปลักษณ์เดียว ได้แก่

[ความสัมพันธ์ คือ สะพาน] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์

- นายกาฯ ไปกาดาร์ เชื่อมความสัมพันธ์-คู่หูทาง

การค้าการลงทุน 24-26 พ.ย.

- รายงานพิเศษเรื่อง “ความสัมพันธ์ “รัฐ-พันธมิตรฯ” ขาดสะบั้น ก่อเกิดสภาพสามก๊กการเมืองเด่นชัด”

- ไทยประกาศ ตัดความสัมพันธ์เขมรเรียกทูตกลับ

- อาร์ ไม่พร้อมหักดิบพร้อม ต่อสัมพันธ์ เปี้ย

โดยปกติแล้วคำว่า เชื่อม, ขาด, ตัด, ต่อ ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่าง “สะพาน” เช่น เชื่อมสะพาน, ตัดสะพาน, สะพานขาด เป็นต้น แต่จากถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติจาก “สะพาน” ไปยัง “ความสัมพันธ์” ซึ่งเป็นนามธรรมเป็นการสะท้อนทัศนคติของผู้ใช้ภาษาว่า “ความสัมพันธ์” เป็นสิ่งที่เชื่อมไปสู่จุดหมายปลายทาง

5) อุปลักษณ์น้ำ

อุปลักษณ์น้ำ เป็นอุปลักษณ์ที่มีทัศนคติของสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นสิ่งจับต้องไม่ได้ ถูกนำเสนอราวกับว่าเป็นสิ่งที่จับต้องได้ คือ “น้ำ” หรือ “สายน้ำ” โดยจะเห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ต่างๆ เช่น กระแส, หวัง, ชุมนมัว ฯลฯ มาใช้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมนั้น ๆ จากการรวบรวมและศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ พบตัวอย่างมีโนอุปลักษณ์ ดังนี้

[อารมณ์/ความรู้สึกนึกคิด คือ น้ำ] ดังตัวอย่าง

ถ้อยคำอุปลักษณ์

- กระแสความรู้สึกนึกคิดของประชาชน

- จนจุด **กระแสความกังวล**เกี่ยวกับการเผชิญศึก 2 ด้าน
- จนกระทั่งมองเห็นหน้าชายหนุ่มคนหนึ่ง **ในห้วงนี้**
- เงามืดแจ่มใสจะผลุดแวบเข้ามา **ในห้วงสำนึก**ยามชรา
- กระทบจิตใจหรือก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก **ชุ่มฉ่ำ**ก็ตาม
- เป็นคดีที่ **เขย่าความรู้สึก**ของประชาชนอย่างรุนแรง

โดยปกติแล้วคำว่า กระแส, ห้วง, ชุ่น, เขย่า ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่าง “น้ำ” หรือสิ่งซึ่งมีสถานะเป็นของเหลว เช่น กระแสน้ำ, ห้วงทะเล, น้ำชุ่น, เขย่าชุ่น เป็นต้น แต่จากถ้อยคำอุปมาอุปไมยดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติจาก “น้ำ” ไปยัง “อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด” ซึ่งเป็นนามธรรม เป็นการสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่ามองว่า “อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด” เป็นสิ่งที่มีสถานะเป็นของเหลว ลื่นไหล บางครั้งใส บางครั้งขุ่นมัว

มโนอุปมาอุปไมยดังกล่าวของดั่งที่นำเสนอมาข้างต้น นั้นมักเป็นมโนอุปมาอุปไมยที่ปรากฏถ้อยคำอุปมาอุปไมยหรือรูปภาษาแสดงการเปรียบเทียบที่สะท้อนมโนอุปมาอุปไมยหรือชุดความคิดของมนุษย์ที่สะท้อนการเปรียบเทียบนั้นอย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาพบว่ามโนอุปมาอุปไมยอีกจำนวนไม่น้อย ที่ปรากฏถ้อยคำอุปมาอุปไมยที่ไม่หลากหลาย ไม่เป็นระบบ อาจพบเพียงหรือสองถ้อยคำ เช่น มโนอุปมาอุปไมย [ความสัมพันธ์ คือ วัตถุที่แตกง่าย] [ความสัมพันธ์ คือ วัตถุที่แตกง่าย] [การเมือง คือ วัตถุที่แตกง่าย] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปมาอุปไมยว่า “ความสัมพันธ์เปราะบาง” เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวเปราะบางโตไม่ถึง 4% การเมืองไร้เสถียรภาพรัฐบาลก็ยังคงต้องพบปัญหาความ “เปราะบาง” ทางการเมือง

อุปมาอุปไมยพื้นที่บรรจุ (container metaphor) :

การทำความเข้าใจสรรพสิ่งในฐานะสิ่งที่มีอาณาเขต

อุปมาอุปไมยพื้นที่บรรจุ (Container metaphor) ในที่นี้ หมายถึงรวมถึง สิ่งปิดล้อม, พื้นที่ปิดล้อม, ภาษาต่างๆ เป็นอุปมาอุปไมยที่ “**สิ่งที่ถูกเปรียบ**” ถูกนำเสนอในฐานะสิ่งที่สามารถบรรจุ, รองรับ, เก็บกัก, เต็มเต็ม, บรรจุ ฯลฯ สิ่ง

ต่าง ๆ ได้ จากการศึกษารวมรวมการใช้ภาษาไทย พบว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของ “พื้นที่บรรจุ” ไปใช้ทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย ส่วนมากเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม จับต้องทางกายภาพไม่ได้ เช่น ชีวิต เวลา สมอง สายตา จิตใจ จากการศึกษารวมพบมโนอุปมาอุปไมย ดังนี้

[ชีวิต คือ พื้นที่บรรจุ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปมาอุปไมย

- สิ่งเดียวที่เหลือ คือ **ชีวิตว่างเปล่า** ที่เดิมที่เคยมีเราสองคนหายไป
- **ออกจากชีวิตฉันไป ออกไปได้ไหม** จะอยู่ทำไมเมื่อเธอไม่รัก
- **มีคนเข้ามาในชีวิต** ครอบครัวยุคนี้ใครจะทำยังงี้ดีคะ
- **ชีวิตอาจเต็มไปด้วยทุกข์** แต่ก็เต็มไปด้วยสิ่งงดงามน่าอัศจรรย์ด้วย

โดยปกติแล้วคำว่า ออกจาก, ว่างเปล่า, เข้ามา, อยู่ใน, เต็ม, เหลือ..ใน ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่าง ภาษาหรือพื้นที่ปิดล้อมอื่น ๆ เช่น ออกจากบ้าน, อยู่ในขวด, เต็มแก้ว, เข้ามาในอาคาร เป็นต้น แต่จากถ้อยคำอุปมาอุปไมยดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า มีการถ่ายโอนคุณสมบัติของ “พื้นที่ปิดล้อม” หรือ “ภาษา” ที่สามารถบรรจุ, รองรับ, เก็บกัก, เต็มเต็ม ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ ได้ ไปยัง “ชีวิต” ซึ่งเป็นนามธรรม เป็นการสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า “ชีวิต” เป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตปิดล้อม มีทางเข้าออก เหมือนห้อง หรือที่อยู่อาศัยต่าง ๆ รวมถึงมีลักษณะคล้ายภาษา

[เวลา คือ พื้นที่บรรจุ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปมาอุปไมย

- อาจารย์ควรทำให้เสร็จภายใน **เวลา**ที่กำหนด
- บทบันทึก **ห้วงเวลา**อันงดงามของนาฏศิลป์บาทลี
- คุณจะมีสิทธิทำงานได้ไม่เกิน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ **ในขณะที่** คุณกำลังเรียนหลักสูตรของคุณ

โดยปกติแล้วคำว่า ภายใน, ใน, ห้วง, นอก ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างภาษาหรือพื้นที่ปิดล้อม เช่น ในแก้ว, ห้วงเหว, ภายในอาคาร เป็นต้น จากถ้อยคำอุปมาอุปไมยดังกล่าวนี้ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า “เวลา” เป็นพื้นที่ที่มีขอบเขตสามารถบรรจุสรรพสิ่งใส่

เข้าไป หรือนำสิ่งนั้น ๆ ออกมาได้

[สายตา คือ พื้นที่บรรจุ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์

- **อยู่นอกสายตา** ของเธอตั้งไกล ฉะนั้นก็ทำได้แค่มองจากตรงนี้

- คำตอบแทน เรื่องใช้หวัด 2009 ไม่มี เกสัซคร **อยู่ในสายตา** มีแต่วิชาชีพอื่น

- เมียมเป็นคนที่มี**สายตากว้างไกล** มีความสามารถที่จะมองเห็นการณ์ไกล

โดยปกติแล้วคำว่า ใน, นอก, กว้าง ฯลฯ จะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างพื้นที่ปิดล้อม เช่น นอกรถ, ในลิ้นชัก, ห้องกว้าง เป็นต้น แต่ผู้ใช้ภาษาได้มีการขยายขอบเขตความหมายของคำเหล่านั้นมาใช้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างสายตา สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า “สายตา” เป็นพื้นที่ที่มีขอบเขต

[สมอง คือ พื้นที่บรรจุ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์

- **อยากรู้ไหมในสมอง**ผู้ชายมีอะไร??? มาดูกัน
- **ในสมอง**ของผมบัดนี้มีแต่เพียงความว่างเปล่า
- **การล้างสมอง**คน...ทำง่ายแค่ป้อนข้อมูลให้ฟังให้ดูไปทุกๆวัน

- มี**แฟนรกสมอง** เมย์ เช็ดโปรโมชั่นลิปโซดเลือกได้

โดยปกติแล้วคำว่า ใน, ว่างเปล่า, รก, ล้าง ฯลฯ มักจะปรากฏร่วมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างพื้นที่ที่มีอาณาเขต สามารถเข้าออกหรือกระทั่งทำความสะอาดได้ เช่น เข้ามาในบ้าน, ห้องว่าง, รกบ้าน, ล้างพื้น เป็นต้น แสดงให้เห็นว่ามีการถ่ายโอนคุณสมบัติของ “พื้นที่บรรจุ” ไปยัง “สมอง” สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า “สมอง” เป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตล้อมรอบ และสามารถเก็บ หรือบรรจุ สิ่งต่าง ๆ ได้

[จิตใจ คือ พื้นที่บรรจุ] ดังตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์

- **รักเพิ่มพูนเต็มหัวใจ**จนไม่กล้าที่จะบอกไปฟัง “**รักสั้นใจ**” วง MILD

- **แต่ว่าขอโทษ**ที่ลืมไปว่า**ใจนี้มีเธออยู่เต็มหมดแล้ว**

- **ความรัก**ของเรานั้น**ยังอยู่** ฉะนั้น**จะเก็บเธอไว้**

ในใจอย่างนี้

- **หัวใจว่างเปล่า**ไม่มีเธอเหมือนเก่าไม่มีเธออีกต่อไป

จากถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าการถ่ายโอนคุณสมบัติของ “ภาชนะ” หรือพื้นที่ที่สามารถบรรจุ, รองรับ, เก็บกัก, เต็มเต็ม ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ ไปยัง “จิตใจ” ซึ่งเป็นนามธรรม อันเป็นการสะท้อน มโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า “จิตใจ” เป็นพื้นที่ที่มีขอบเขตสามารถรองรับ เก็บกักวัตถุ-สสารใด ๆ ได้

บทสรุป

จากการศึกษาภาษาไทยที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อรวบรวมและจัดหมวดหมู่ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์เชิงรูปธรรม (ontological metaphor) ในภาษาไทย พบว่าผู้ใช้ภาษาไทยได้ถ่ายโยงความหมายจาก “วัตถุ-สสาร” (entity and substance) ไปยังสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ เช่น ภาวะ ความผิด ความลับ อธิปไตย โอกาส อำนาจ ความรู้สึกดีศรี สติปัญญา ความสัมพันธ์ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด และถ่ายโยงความหมายจาก “พื้นที่บรรจุ” (container) ไปยังสิ่งที่กำหนดขอบเขตได้ยากกว่า เช่น ชีวิต สายตา สมอง จิตใจ

การศึกษาครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมักถ่ายโยงคุณสมบัติของวัตถุ สสาร หรือสิ่งที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้มาใช้กับสิ่งที่มีความซับซ้อนกว่า เข้าใจยากกว่า หรือจับต้องทางกายภาพไม่ได้ กระบวนการนี้ทำให้สามารถมองเห็น มโนทัศน์ ของผู้ใช้ภาษา

อุปลักษณ์ช่วยให้เราเข้าใจสรรพสิ่งที่เข้าใจยากผ่านมุมมองของสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายกว่า ช่วยให้เราหยิบเอาประสบการณ์เกี่ยวกับการทำความเข้าใจวัตถุสสารซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมไปใช้กับสิ่งอื่นที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดในเชิงกายภาพได้ง่ายขึ้น อุปลักษณ์ตัวอย่างที่นำเสนอในบทความนี้เป็นเพียงส่วนเล็ก ๆ ส่วนเดียวเท่านั้นของปรากฏการณ์ทางภาษาที่เต็มไปด้วยอุปลักษณ์ ดังที่เลคอฟฟ์และจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) อธิบายว่าอุปลักษณ์ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน และยังคงอยู่ในระบบคิดของมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2552). *หน้าที่ของอุปสรรคจากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย*, วารสารภาษาและวรรณคดีไทย, 249-268.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- วิลาวัลย์ วิษณุเวทิน. (2550.) *อุปสรรคในหนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Lakoff, George and Johnson, Mark. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago : The University of Chicago Press.